

CONDIȚIILE DE FOND ALE EXTRĂDĂRII**Mariana GRAMA***Catedra Drept Penal și Criminologie*

In the way of giving the extradition there must be fulfilled a series of background and formal conditions. When we refer to background conditions, we talk about persons and the crimes submitted to extradition. The formal conditions report those aspects which are connected to the phases of the extradition procedure that consists of the legitimacy ascertainment and of the regularity of the extradition application, the procedure ahead of inquiry devices and juridical instance. Among the formal conditions there are the rules that are talking about the preferences of the states succession ahead of extradition.

Pentru a fi acordată extrădarea trebuie îndeplinite o serie de condiții de fond și de formă. *Condițiile de fond* vizează persoanele supuse extrădării și infracțiunile care formează obiectul cererii de extrădare. *Condițiile de formă* se referă la acele aspecte legate de etapele procedurii de extrădare, care constau în verificarea legitimității și regularității cererii de extrădare, procedura în fața organelor de urmărire și a instanței judecătorești. Dintre condițiile de formă mai fac parte și regulile referitoare la ordinea de preferință a statelor la extrădare, atunci când sunt, în același timp, formulate cereri din partea mai multora.

Unii autori [1] atribuie la principalele condiții de fond ale extrădării următoarele:

- 1) fapta pentru care se cere extrădarea să fi fost prevăzută ca infracțiune în legislația ambelor state, în conformitate cu principiul dublei incriminări;
- 2) persoana extrădată să nu fie judecată pentru altă infracțiune decât cea pentru care a fost solicitată extrădarea (principiul specialității);
- 3) fapta să prezinte o anumită gravitate, concretizată printr-un minim de pedeapsă privativă de libertate prevăzută în legislația ambelor țări;
- 4) să nu fi intervenit prescripția incriminării sau a executării pedepsei respective sau o altă cauză care înlătură răspunderea penală;
- 5) făptuitorul să nu mai fi fost condamnat sau să se fi dispus scoaterea sa de sub urmărire penală pentru fapte pentru care se cere extrădarea;
- 6) neextrădarea propriilor cetățeni, precum și a persoanelor care au comis infracțiuni politice.

Alți autori [2] clasifică condițiile de fond ale extrădării în:

- 1) condiții privind persoana;
- 2) condiții privind fapta;
- 3) condiții privind pedeapsa.

Clasificarea dată conține, în principiu, aceleași condiții ce au fost enumerate mai sus, fiind însă altfel sistematizate. Luînd drept bază această din urmă clasificare, vom încerca să elucidăm condițiile de fond ale extrădării.

Condiții privind persoana

În practica internațională, extrădarea are lor cu privire la persoane care sunt urmărite penal sau față de care s-a pronunțat o hotărâre de condamnare (care nu a rămas definitivă încă) [3].

Orice individ recunoscut sau presupus a fi săvârșit o faptă penală și care s-a refugiat pe teritoriul altui stat ar trebui extrădat. Există însă și excepții de la acest principiu.

Este obligatoriu ca *persoana a cărei extrădare se cere să fie cetățean străin sau o persoană fără cetățenie ce domiciliază în străinătate*.

Această condiție privește cetățenia persoanei. În dreptul internațional este dominant principiul că persoana a cărei extrădare se cere trebuie să fie un străin pentru statul solicitat. În conformitate cu art.42 alin.1 din Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr.371-XVI, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 01.12.2006, „poate fi extrădat din Republica Moldova, la cererea unui stat, cetățeanul străin sau apatridul urmărit penal sau condamnat în acel stat”.

Prevederi analogice se conțin și în art.13 alin.(2) din Codul penal al Republicii Moldova și în art.19 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, doar cu precizarea că aceștia pot fi extrădați numai în baza unui tratat internațional la care Republica Moldova este parte sau în condiții de reciprocitate în temeiul hotărârii instanței

de judecată. Principiul dat este numit „principiul neextrădării propriilor cetățeni” și presupune că este inadmisibilă extrădarea cetățenilor părții solicitate (extrădare pasivă; dimpotrivă, extrădarea activă privește, de regulă, pe cetățenii statului solicitant). Unii autori în locul termenului „cetățean propriu” folosesc termenul „național”: „este inadmisibilă extrădarea naționalilor” [4]. Același termen este utilizat și în art.6 din Convenția europeană de extrădare din 13 decembrie 1957 [5] la care Republica Moldova este parte.

Cazurile în care nu poate opera extrădarea decurg din prevederile Legii cu privire la asistența juridică internațională în materie penală, ale Constituției, ale Codului penal [6], ale Codului de procedură penală [7] și ale convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte.

În virtutea acestor prevederi, nu pot fi extrădați de pe teritoriul Republicii Moldova:

- 1) cetățenii Republicii Moldova;
- 2) persoanele cărora li s-a acordat drept de azil;
- 3) persoanele cărora li s-a acordat statutul de refugiat politic;
- 4) persoanele străine care se bucură în Republica Moldova de imunitate de jurisdicție, în condițiile și în limitele stabilite în tratatele internaționale;
- 5) persoanele străine citate din străinătate în vederea audierii ca părți, martori sau experți în fața unei autorități judecătorești sau a unui organ de urmărire penală, în limitele imunităților conferite prin tratatul internațional.

Art.3 din Titlul III al celui de al doilea Protocol adițional la Convenția europeană de extrădare prevede că partea solicitată poate refuza *extrădarea persoanelor condamnate în lipsă*. Dispoziția din acest protocol este următoarea: „Când o parte contractantă cere unei alte părți contractante extrădarea unei persoane în vederea executării unei pedepse sau măsuri de siguranță pronunțate printr-o hotărâre dată în lipsă împotriva sa, partea solicitată poate refuza extrădarea în acest scop, dacă, după părerea sa, procedura de judecată nu a satisfăcut minimul de drepturi de apărare recunoscute oricărei alte persoane învinuite de o infracțiune”. În acest caz, „extrădarea se va acorda totuși, dacă partea solicitantă dă asigurări apreciate ca suficiente spre a garanta persoanei a cărei extrădare este cerută dreptul la o nouă procedură de judecată care să-i salvgardeze drepturile la apărare. Această hotărâre îndreptățește partea solicitantă fie să execute judecata în cauză, dacă cel condamnat nu se împotrivesc, fie să-l urmărească pe extrădat, în caz contrar”.

De asemenea, nu pot fi extrădați cetățenii străini sau apatrizii cu domiciliul în străinătate, dacă au săvârșit o infracțiune pe teritoriul Republicii Moldova. Aceștia, potrivit prevederilor art.11 alin.(1) CP RM (principiul teritorialității aplicării legii penale) și art.546 alin.(2) pct.1 CPP RM, vor fi judecați și condamnați în țara noastră, vor executa pedeapsa pronunțată, după care vor putea fi extrădați (art.7 din Convenție).

În ceea ce privește *persoanele cărora li s-a acordat dreptul de azil în Republica Moldova*, în art.19 din Constituția Republicii Moldova este prevăzut că dreptul de azil se acordă și se retrage în condițiile legii, cu respectarea tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte. Persoanele cărora li s-a acordat *azil politic* în Republica Moldova, în caz de săvârșire a unei infracțiuni în străinătate, nu pot fi extrădate în cazul în care se află pe teritoriul Republicii Moldova și vor fi supuse răspunderii penale conform Codului penal al Republicii Moldova.

Azilul este o instituție juridică prin intermediul căreia statul oferă străinului protecție, acordându-i statut de refugiat, azil politic sau protecție temporară. După cum vedem, în prevederile actelor normative naționale termenul „azil politic” este utilizat doar de Codul penal, pe când celelalte (Constituția, CPP RM, Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală [8]) utilizează termenul „dreptul de azil”.

Referiri la azilul politic găsim în art.18 din Legea Republicii Moldova cu privire la Statutul refugiaților [9], în care se menționează: „În cazuri excepționale, persoanele care au deținut funcții politice, diplomatice sau de interes public în alte țări sau în organisme internaționale, persoanele care au demonstrat un deosebit atașament, respect și interes pentru Republica Moldova, alte personalități marcante, care sunt persecutate în țara lor de origine, pot solicita Președintelui Republicii Moldova acordarea de azil politic.

Cererile prin care se solicită azil politic se examinează de către Comisia pentru problemele cetățeniei și acordării de azil politic pe lângă Președintele Republicii Moldova.

Persoanele cărora li s-a respins cererea de acordare a azilului politic pot solicita acordarea statutului de refugiat.

Persoanele cărora li s-a acordat azil politic au aceleași drepturi și obligații, ca și refugiații”.

Dreptul internațional mai deosebește și alte tipuri de azil, cum ar fi, spre exemplu, azilul teritorial, azilul diplomatic [10].

În opinia unor autori [11], cu referire la actele normative naționale dreptul de azil cuprinde, de fapt, găzduirea și protecția din partea Republicii Moldova a străinilor și apatrizilor. Azilul se acordă numai celor urmăriți pentru activități politice (numit azil politic) și nu pentru fapte de drept comun. Cu această opinie suntem de acord, menționând necesitatea modificării legilor sus-numite din țara noastră cu specificarea termenului de „azil politic”.

Potrivit principalelor documente juridice internaționale, precum și practicii statelor în acest domeniu, orice persoană are dreptul de a cere azil și de a obține azilul într-o altă țară. Un asemenea drept nu poate fi însă invocat de persoanele asupra cărora există rațiuni serioase de a le considera că au comis o crimă contra păcii, o crimă de război sau o crimă contra umanității (art.14 din Declarația Universală a Drepturilor Omului).

O altă condiție de fond a extrădării referitoare la persoană este cea a *neextrădării persoanei care ar putea fi condamnată la moarte* ori ar exista riscul de a fi *supusă torturii, tratamentelor inumane sau degradante*. Pentru a stabili dacă există asemenea motive, autoritățile competente vor ține seama de toate considerațiile pertinente, inclusiv, dacă este cazul, de existența în statul vizat a unui ansamblu de violări sistematice ale drepturilor omului, grave, flagrante sau de proporții [12].

În cazul în care fapta pentru care se cere extrădarea este pedepsită de legea țării solicitante cu pedeapsa capitală, extrădarea persoanei poate fi refuzată dacă partea solicitantă nu va da asigurări, considerate ca suficiente, că pedeapsa capitală nu va fi executată în privința persoanei extrădate (art.546 alin.(3) CPP RM).

O altă condiție ce poate întemeia extrădarea și care se referă la persoana făptuitorului este cea prevăzută în pct.7 art.546 CPP RM, când *„persoanei cerute i-a fost acordat statut de refugiat politic”*.

Convenția ONU din 1951 privind statutul refugiaților definește conținutul termenului „refugiat” în următorul fel: „orice persoană care, datorită unei temeri de a fi persecutată pe motive de rasă, religie, naționalitate, apartenență la un anumit grup social sau opinie politică, se află în afara țării a cărei cetățenie o are și nu poate sau, datorită acestei temeri, nu dorește să se pună sub protecția acelei țări; sau care, neavând cetățenia nici unei țări și aflându-se în afara țării în care și-a avut reședința, nu poate să se reîntoarcă în această țară”.

Astfel, potrivit Legii Republicii Moldova cu privire la statutul refugiaților, refugiat este străinul căruia, în conformitate cu prezenta lege, i-a fost recunoscut statutul de refugiat (în cazul nostru – de refugiat politic).

Altă categorie de persoane ce nu pot fi extrădate *sunt persoanele străine care se bucură de imunitate de jurisdicție*, oferită în condițiile și limitele stabilite de tratatele internaționale. Potrivit prevederilor Convenției de la Viena cu privire la relațiile diplomatice din 1961 (art.31 p.1), imunitatea de jurisdicție penală, civilă și administrativă constituie o imunitate diplomatică. Spre deosebire de diplomați, care beneficiază de imunitate de jurisdicție absolută, imunitatea acordată posturilor consulare poartă caracter funcțional și este de drept procesual (șefii misiunilor consulare sunt exceptați de la jurisdicția locală).

Imunitatea de jurisdicție se înfățișează astfel ca o excepție de ordin procedural, constând în imposibilitatea chemării în judecată a unor persoane datorită calității sau situației pe care o dețin în țara noastră unde se află temporar. Neputând fi chemate în judecată și trase la răspundere penală, implicit nu se poate vorbi nici despre aplicarea legii penale în raport cu aceste persoane.

Imunitatea de jurisdicție apare ca o derogare de la principiul teritorialității. Aceasta nu înseamnă însă că unui reprezentant diplomatic îi sunt îngăduite comportări interzise de legea penală. Dimpotrivă, în cazul în care acesta comite o faptă gravă, se pot lua măsuri, declarându-l *persona non grata*, după care, potrivit uzanțelor diplomatice, urmează rechemarea lui în statul de reședință.

În afară de reprezentanții diplomatici și șefii misiunilor consulare mai sunt și alte persoane, care, în conformitate cu Convențiile internaționale, nu sunt supuse jurisdicției penale a Republicii Moldova. În această categorie intră: șefii statelor străine, șefii de guverne, misiunile diplomatice temporare (ad-hoc). Tot aici pot fi atribuite și persoanele care fac parte din echipajele vaselor militare și care – potrivit regulilor internaționale – sunt supuse legislației țării de origine; echipajul aeronavelor militare străine aflate într-un aeroport al Republicii Moldova (Chișinău). Sunt asimilate navelor și aeronavelor militare și navele sau aeronavele cu caracter științific, poștale etc., aparținând unui stat străin.

În practica internațională se obișnuiește ca și în cazul echipajelor vaselor de comerț sau ale aeronavelor de acest fel să se aplice legea penală a pavilionului pentru faptele privind activitatea interioară, dacă comandantul vasului sau al aeronavei nu a făcut apel la autoritățile țării-gazdă [13].

Prin convenții internaționale se pot stabili și alte categorii de persoane care să nu fie supuse jurisdicției penale a unui stat.

Și ultima specificare se referă la *persoanele străine citate din străinătate în vederea audierii ca părți, martori sau experți în fața unei autorități judecătorești sau a unui organ de urmărire penală* în cazul când acestora printr-un tratat internațional le sunt conferite anumite imunități, în limitele unor condiții.

La condițiile privind persoana făptuitorului putem atribui și *principiul specialității extrădării*. Acest principiu presupune că persoana extrădată nu poate fi judecată decât pentru infracțiunea ori infracțiunile pentru care a fost extrădată, și tot astfel nu poate fi pusă să execute decât pedeapsa sau pedepsele stabilite pentru fapta pentru a cărei săvârșire a fost extrădată. Persoana este astfel sub protecția statului care a acordat extrădarea.

Condițiile aplicării acestui principiu sunt specificate în art.543 CPP RM.

Principiul specialității se opune judecării persoanei extrădate pentru orice infracțiune săvârșită anterior remiterii și care nu a format obiectul cererii de extrădare.

Unii autori [14] opinează că există însă posibilitatea ca atunci când statul solicitant ar vrea ca cel extrădat să fie judecat și pentru alte infracțiuni săvârșite anterior extrădării, să solicite, printr-o nouă cerere, statului solicitat permisiunea de a-l judeca pe cel extrădat și pentru aceste infracțiuni. Aceiași autori fac și remarcă că principiul specialității nu se opune însă posibilității de schimbare a calificării. Cu alte cuvinte, persoana extrădată poate fi judecată sub o altă calificare decât cea stabilită în cererea de extrădare. Astfel, de exemplu: dacă persoana a fost extrădată pentru omor, ea va putea fi judecată pentru vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății care a provocat decesul victimei, și invers.

Prin definiția dată principiului specialității se poate formula concluzia că aceasta nu are nici un efect în ce privește infracțiunile posterioare remiterii. În cazul în care persoana extrădată după ce a fost trimisă statului solicitant săvârșește o nouă infracțiune în acest stat, ea va fi judecată în prezență.

Regula specialității mai implică și alt moment stipulat în art.543 alin.(2) CPP RM: „extrădarea se acordă numai dacă se garantează următoarele:

- 1) persoana nu va fi pedepsită în statul solicitant fără consimțământul Republicii Moldova pentru un motiv apărut anterior predării sale, cu excepția infracțiunii pentru care se acordă extrădarea, și libertatea ei personală nu va fi limitată, iar ea nu va fi persecutată prin intermediul măsurilor ce pot fi luate și în absența ei;
- 2) persoana nu va fi predată, transferată sau deportată într-un stat terț fără consimțământul Republicii Moldova; *precum și*
- 3) persoana va putea părăsi teritoriul statului solicitant după încheierea procedurii pentru care a fost acordată extrădarea ei”.

Condiții privind fapta

În cadrul condițiilor de fond ale extrădării, fapta penală joacă rolul principal, este condiția primordială.

La rândul ei, pentru a da loc extrădării fapta penală trebuie să îndeplinească anumite condiții complementare, fiind vorba despre:

- 1) principiul reciprocității;
- 2) principiul dublei incriminări;
- 3) principiul specificității;
- 4) infracțiunea să prezinte o anumită gravitate;
- 5) infracțiunea să se fi comis pe teritoriul statului solicitant sau prin fapta săvârșită sa fi fost lezate interesele acestui stat.

1. Principiul reciprocității

Regula conform căreia extrădarea se decide numai în baza unei convenții internaționale sau în condiții de reciprocitate este stabilită de Constituție (art.19), de Codul de procedură penală (art.541), de Codul penal (art.13).

Reciprocitatea trebuie înțeleasă ca un schimb între două state. Ea poate preexista actului de extrădare în virtutea relațiilor existente între două state ori se poate instaura, fiind suficientă, în acest sens, o declarație de reciprocitate.

Acest principiu este prevăzut și în Convenția europeană de extrădare (art.19) care dispune că „părțile contractante se angajează să-și predea reciproc, potrivit regulilor și sub condiții determinate, persoanele care sunt urmărite pentru o infracțiune sau căutate în vederea executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță de către autoritățile judiciare ale părții solicitante”.

Ratificarea de către Republica Moldova a acestei Convenții presupune asumarea de către ea a obligației de a respecta necondiționat, în raporturile cu oricare dintre statele semnatare ale Convenției, membre ale Consiliului European, prevederile acesteia ori de câte ori solicită sau este solicitată să predea o persoană urmărită sau condamnată.

Neasigurarea reciprocității în sfera extrădării poate forma motiv pentru ca Republica Moldova să refuze extrădarea persoanei cerute de statul solicitant (art.546 alin.(2) pct.8 CPP RM).

2. Principiul dublei incriminări

Principiul dublei incriminări cere ca fapta care formează obiectul cererii de extrădare să fie prevăzută de legislația ambelor state, să fie incriminată atât de legea statului solicitant, cât și de legea statului solicitat.

Art.45 din Legea Republicii Moldova cu privire la asistența juridică internațională în materie penală expres prevede dubla incriminare: „Extrădarea poate fi admisă, potrivit Codului de procedură penală art.544 alin.(3), numai dacă fapta pentru care este învinuită sau a fost condamnată persoana a cărei extrădare se solicită este prevăzută ca infracțiune atât de legea statului solicitant, cât și de legea Republicii Moldova”.

Prin derogare de la aceste dispoziții, extrădarea poate fi acordată și în cazul în care fapta nu este prevăzută de legislația Republicii Moldova, dacă pentru această faptă este exclusă cerința dublei incriminări printr-un tratat internațional la care Republica Moldova este parte.

Diferențele existente între calificarea juridică și denumirea dată aceleiași infracțiuni de legile celor două state nu prezintă relevanță dacă prin tratatul internațional sau, în lipsa acestuia, prin declarație de reciprocitate nu se prevede altfel.

În concepția clasică dată condiției dublei incriminări se pornește de la ideea că fapta care formează obiectul cererii de extrădare trebuie să fie, potrivit legilor ambelor state, susceptibilă de urmărire și judecare. Cu alte cuvinte, îndeplinirea acestei condiții presupune inexistența în ambele legislații a vreunei cauze care înlătură răspunderea penală.

Deoarece extrădarea poate fi cerută și cu privire la o faptă judecată deja, cele mai sus menționate se completează cu condiția ca hotărârea la care se referă extrădarea să fie susceptibilă de executare conform legilor ambelor state.

Acest principiu domină instituția extrădării, însă în literatura de specialitate s-a atins și problema despre posibilitatea, datorită particularităților specifice diferitelor state, ca o faptă incriminată într-un stat să nu fie incriminată în alt stat datorită imposibilității de a fi săvârșită.

S-a pus întrebarea dacă în astfel de cazuri va fi sau nu respinsă cererea de extrădare.

Institutul de drept internațional în sesiunea de la Oxford [15] a exprimat părerea că, „de regulă, trebuie să se prevadă ca faptele să fie pedepsite de legislația celor două țări, exceptând cazurile când, datorită situațiilor particulare sau condițiilor geografice ale țării de refugiu, circumstanțele de fapt care constituie infracțiunea nu se pot produce”.

Extrădarea poate fi deci acordată în aceste cazuri fără a constitui o încălcare a principiului dublei incriminări. De altfel, cazurile în care pot să apară asemenea situații nu sunt decât cu totul excepționale. La încheierea tratatelor (acordurilor) de extrădare statele pot să prevadă dispoziții care să reglementeze și aceste situații.

Principiul dublei incriminări poate să nu fie aplicabil în cazul așa-numitei extrădări accesorii. Prin extrădare accesorie se înțelege situația când persoana extrădată pentru o infracțiune pentru care este posibilă extrădarea a săvârșit în statul solicitant și alte fapte pentru care nu sunt îndeplinite condițiile extrădării; între acestea pot fi și fapte care nu sunt incriminate în legea statului solicitat. Extrădarea accesorie este prevăzută în Convenția europeană de extrădare (art.2 alin.2). Extrădarea accesorie are ca scop, după unii autori [16], simplificarea procedurii, persoana extrădată fiind judecată deodată pentru toate infracțiunile (cu acordul statului solicitat), soluție care ar fi convenabilă și persoanei extrădate, „aceasta neavând temerea că va fi din nou judecată după scurgerea termenului de protecție de care se bucură în virtutea dispozițiilor relative la principiul specialității” [17].

În practică, datorită libertății pe care statele o au de a insera în cuprinsul tratatelor pe care le încheie dispozițiile care convin, ele pot renunța la principiul dublei incriminări, păstrându-se numai condiția ca infracțiunea să fie prevăzută de legea statului solicitant.

3. Principiul specificității

Acest principiu expus doar de unii autori [18] presupune, în opinia lor, că atât statul solicitant, cât și cel solicitat au obligația să respecte condițiile din actul de extrădare. Astfel, în cererea statului care solicită să-i

fie predat infractorul trebuie să fie indicată infracțiunea săvârșită, în acest mod fiind posibil de verificat dacă sunt întrunite condițiile legale pentru a opera extrădarea.

Nu se admite extrădarea pentru altă infracțiune sau altă pedeapsă decât cea indicată în cererea statului solicitant și care a fost admisă, și nici ca persoana remisă acestuia să fie extrădată apoi altui stat, în afară de cazul în care Republica Moldova și-a dat acordul sau dacă cel extrădat nu a părăsit teritoriul statului solicitant timp de 45 de zile de la încheierea procedurii pentru care a fost acordată extrădarea ei, deși a avut posibilitatea și dreptul să o facă, ori, după părăsirea teritoriului statului solicitant, s-a reîntors sau a fost trimisă înapoi de către un stat terț.

4. Infracțiunea să prezinte o anumită gravitate

Extrădarea este acordată de Republica Moldova în vederea urmăririi penale sau a judecării numai pentru fapte pasibile de pedeapsă privativă de libertate mai mare de 1 an, potrivit legislației Republicii Moldova și a statului solicitant.

Extrădarea în vederea executării unei sancțiuni penale se acordă numai dacă este permisă extrădarea în condițiile expuse în alineatul anterior și dacă urmează a fi executată o pedeapsă privativă de libertate. În acest caz, extrădarea se va acorda în situația în care termenul de detenție ce urmează a fi executat sau cumulul termenelor de detenție ce urmează a fi executate este de cel puțin 6 luni dacă tratatul internațional la care Republica Moldova este parte nu prevede altfel.

Persoana condamnată la o pedeapsă privativă de libertate cu suspendarea condiționată a executării pedepsei poate fi extrădată în caz de anulare a condamnării, cu suspendarea condiționată și trimiterea condamnatului pentru a executa pedeapsa stabilită prin hotărâre judecătorească, dacă pedeapsa care a rămas să fie executată răspunde exigențelor de gravitate expuse în alineatul anterior și nu există alte impedimente legale la extrădare.

5. Infracțiunea să se fi comis pe teritoriul statului solicitant sau prin fapta săvârșită să fi fost lezate interesele aceluia stat

Este vorba de săvârșirea oricărei fapte incriminate de lege ca infracțiune și pedepsită ca tentativă sau infracțiune consumată și la care persoana a participat în calitate de autor, organizator, instigator sau complice.

La condițiile elucidate mai sus unii autori [19] adaugă și alte condiții de ordin internațional, și anume:

- *infracțiunea pentru care se solicită extrădarea să fie o infracțiune de drept comun sau crimă contra păcii, crimă de război ori crimă contra umanității;*
- *obiectul infracțiunii pentru care se solicită extrădarea să fie prevăzut într-o convenție internațională.*

Vorbind despre condițiile extrădării privind fapta penală ținem să menționăm că cererea de extrădare trebuie să aibă ca obiect o faptă pentru care extrădarea este posibilă, adică o faptă care nu face parte din categoria celor exceptate de la extrădare.

Extrădarea nu poate fi admisă dacă fapta prin natura sa sau prin mențiune specială este exclusă de la posibilitatea de extrădare.

În acest sens Convenția europeană de extrădare consemnează în art.2 alin.3-6: „Orice parte contractantă, a cărei legislație nu autorizează extrădarea pentru anumite infracțiuni,..., va putea, în ceea ce o privește, să excludă aceste infracțiuni din câmpul de aplicare a Convenției.

Orice parte contractantă, care dorește să se prevaleze de facultatea respectivă, va notifica Secretarului General al Consiliului Europei, odată cu depunerea instrumentului său de ratificare sau aderare, fie o listă a infracțiunilor pentru care extrădarea este autorizată, fie o listă a infracțiunilor pentru care extrădarea este exclusă, cu indicarea dispozițiilor legale care autorizează sau exclud extrădarea. Secretarul General al Consiliului Europei va comunica aceste liste celorlalți semnatori.

Dacă, ulterior, alte infracțiuni vor fi excluse de la extrădare prin legislația unei părți contractante, aceasta va notifica o atare excludere Secretarului General al Consiliului Europei, care va informa despre aceasta pe ceilalți semnatori. Această notificare nu va produce efect decât la expirarea unui termen de 3 luni calculat de la data primirii ei de către Secretarul General”.

Din categoria faptelor exceptate de la extrădare fac parte:

- 1) infracțiunile politice sau faptele conexe unor asemenea infracțiuni;
- 2) infracțiunile militare;
- 3) infracțiunile fiscale;
- 4) infracțiunea pentru care se cere extrădarea face parte din categoria celor pentru care, potrivit legii, urmărirea penală poate fi pornită numai la plângerea prealabilă a victimei, însă o asemenea plângere lipsește;

- 5) infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul statului solicitat;
- 6) infracțiunea a fost definitiv judecată pe teritoriul statului solicitat (regula *non bis in idem*);
- 7) s-a împlinit termenul de prescripție al tragerii la răspundere penală pentru infracțiunea respectivă, conform legislației naționale, sau a intervenit amnistia.

1. În baza pct.5 alin.(2) art.546 CPP RM, extrădarea va fi refuzată dacă infracțiunea pentru care se cere extrădarea persoanei este considerată de legea națională infracțiune politică sau faptă conexă unei asemenea infracțiuni.

Excepția de la extrădare a infracțiunilor politice este una dintre cele mai delicate și controversate probleme ale extrădării. Delicată pentru că este strâns legată de interesele politice ale statelor, față de o anumită persoană sau în raport de un anumit moment istoric. Controversată, pentru că pe acest tărâm, mai mult ca oriunde, diversitatea de concepții între state este evidentă, iar o concepție unică asupra definirii infracțiunilor politice este greu de realizat.

În justificarea principiului neextrădării infractorilor politici s-a pornit, în primul rând, de la ideea caracterului local al infracțiunilor politice, socotindu-se că acestea aduc atingere numai statului împotriva căruia sunt săvârșite și ca atare ele nu prezintă pericol pentru restul statelor și deci nu există un interes comun în combaterea lor.

Un alt motiv al neextrădării infractorilor politici ar fi parțialitatea organelor judiciare ale statului solicitant manifestată în mod special în aceste cazuri.

Referitor la noțiunea de infracțiune politică, în doctrina dreptului penal s-au conturat diferite concepții fără a se ajunge la un numitor comun. „Infracțiunea politică este o materie în care se manifestă cel mai acut conflictele între doctrinele sociale și politice” [20].

Privind infracțiunile politice, Convenția europeană de extrădare în art.3 declară următoarele:

„Extrădarea nu se va acorda, dacă infracțiunea pentru care este cerută este considerată de partea solicitată ca infracțiune politică sau ca faptă conexă unei asemenea infracțiuni.

Aceeași regulă se va aplica, dacă partea solicitată are motive temeinice de a crede că cererea de extrădare motivată printr-o infracțiune de drept comun a fost prezentată în vederea urmăririi sau pedepsirii unei persoane pentru considerente de rasă, de religie, de naționalitate sau de opinii politice ori că situația acestei persoane riscă să fie agravată pentru unul sau altul dintre aceste motive.

În aplicarea acestei Convenții, atentatul la viața unui șef de stat sau a unui membru al familiei sale nu va fi considerat ca infracțiune politică”.

Protocolul adițional la Convenție prin articolul 1 vine să completeze art.3 al Convenției cu următoarele prevederi:

„Nu vor fi considerate infracțiuni politice:

a) crimele împotriva umanității prevăzute de Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid, adoptată la 9 decembrie 1948 de Adunarea Generală a Națiunilor Unite;

b) infracțiunile prevăzute la art.50 al Convenției de la Geneva din 1949 pentru îmbunătățirea soartei răniților și bolnavilor din forțele armate în campanie, la art.51 al Convenției de la Geneva din 1949 pentru îmbunătățirea soartei răniților, bolnavilor și naufragaților forțelor armate maritime, la art.130 al Convenției de la Geneva din 1949 cu privire la tratamentul prizonierilor de război și la art.147 al Convenției de la Geneva din 1949 cu privire la protecția persoanelor civile pe timp de război;

c) orice violări analogice ale legilor războiului, în vigoare la data intrării în vigoare a Protocolului dat, și a cutumelor războiului existente la acel moment care nu sunt deja prevăzute în dispozițiile sus-menționate ale convențiilor de la Geneva”.

2. În art.4 al Convenției europene de extrădare se prevede că extrădarea motivată de infracțiuni militare care nu constituie infracțiune de drept comun este exclusă din câmpul de aplicare a Convenției, fiind, așadar, inadmisibilă.

Infracțiunea militară este definită în art.128 din Codul penal al Republicii Moldova: „Prin infracțiuni militare se înțeleg infracțiunile prevăzute de Codul penal al Republicii Moldova contra modului stabilit de îndeplinire a serviciului militar, săvârșite de persoanele care îndeplinesc serviciul militar în termen sau în bază de contract, trec pregătirea militară obligatorie sau sunt chemate la concentrări”.

3. Infracțiunile fiscale sunt enumerate în art.46 din Legea Republicii Moldova cu privire la asistența juridică internațională în materie penală. Astfel, în materie de taxe și impozite, de vamă și de schimb valutar,

extrădarea va fi acordată, potrivit dispozițiilor tratatului internațional aplicabil, pentru fapte cărora le corespund infracțiuni de aceeași natură, conform legislației Republicii Moldova.

Extrădarea nu poate fi refuzată pe motivul că legislația părții solicitate nu impune același tip de taxe și impozite sau că nu cuprinde același tip de reglementare în materie de taxe și impozite, de vamă și de schimb valutar, cu legislația părții solicitante.

4. În cazul în care infracțiunea pentru care se cere extrădarea face parte din categoria celor pentru care, potrivit legii, urmărirea penală poate fi pornită numai la plângerea prealabilă a victimei, însă o asemenea plângere lipsește, nu se dispune extrădarea, deoarece atât potrivit legii statului solicitant, cât și legii Republicii Moldova, acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare decât la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Codul de procedură penală al Republicii Moldova în art.276 expres prevede cazurile când urmărirea penală se pornește numai în baza plângerii prealabile a victimei.

5. Dacă infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova în baza principiului teritorialității expus în alin.(1) art.11 CP RM, se aplică legea penală a Republicii Moldova. Așadar, este consacrat principiul conform căruia infracțiunile săvârșite pe teritoriul statului solicitat intră în jurisdicția sa, în virtutea principiului suveranității, astfel încât făptuitorul nu poate face obiectul extrădării.

În acest context Convenția europeană de extrădare în art.7 dispune că partea solicitată va putea refuza să extrădeze persoana reclamată pentru o infracțiune care, potrivit legislației sale, a fost săvârșită în totul sau în parte pe teritoriul său, ori într-un loc asimilat teritoriului său. Când infracțiunea, motivând cererea de extrădare, a fost comisă în afara teritoriului părții solicitante, extrădarea nu va putea fi refuzată decât dacă legislația părții solicitante nu autorizează urmărirea unei infracțiuni de același fel, săvârșită în afara teritoriului său ori nu autorizează extrădarea pentru infracțiunea care formează obiectul cererii. Astfel, este vizată nu numai ipoteza în care infracțiunea este săvârșită pe teritoriul statului solicitat, respectiv Republica Moldova, ci și cea în care infracțiunile au fost săvârșite în afara teritoriului statului solicitat. Nu sunt vizate infracțiunile care cad sub incidența legii penale a Republicii Moldova.

6. Regula *non bis in idem* este consacrată în pct.2 alin.(2) art.546 CPP RM și în art.9 din Convenție. Extrădarea nu se va acorda când persoana reclamată a fost judecată definitiv de către autoritățile competente ale părții solicitate pentru fapta sau faptele pentru care extrădarea este cerută. Extrădarea va putea fi refuzată, dacă autoritățile competente ale părții solicitate au hotărât să nu întreprindă urmăriri sau să pună capăt urmărilor pe care le-au exercitat pentru aceeași faptă sau aceleași fapte.

Prin această regulă se recunoaște dreptul de jurisdicție al statului solicitat, fiind în concordanță cu principiul neextrădării infractorilor pentru fapte care cad sub incidența legii penale a statului solicitat.

Extrădarea unei persoane judecate definitiv într-un stat terț, parte contractantă la Convenția europeană de extrădare, pentru fapta sau faptele care motivează cererea prezentată, nu se va acorda când:

a) prin hotărârea respectivă s-a pronunțat achitarea acelei persoane;

b) pedeapsa privativă de libertate a fost executată integral sau a făcut obiectul unei grațieri sau amnistii, în totalitatea ei asupra părții neexecutate;

c) judecătorul a constatat vinovăția autorului infracțiunii fără să pronunțe vreo sancțiune.

În aceste cazuri, extrădarea va putea fi totuși acordată:

a) dacă fapta care a format obiectul judecății a fost săvârșită împotriva unei persoane, instituții sau bun având caracter public în statul solicitant;

b) dacă persoana care a fost subiectul judecății avea ea însăși un caracter public în statul solicitant;

c) dacă fapta care a dat loc judecății a fost săvârșită, în totul sau în parte, pe teritoriul statului solicitant.

7. Extrădarea va fi refuzată dacă s-a împlinit termenul de prescripție al tragerii la răspundere penală pentru infracțiunea respectivă, conform legislației Republicii Moldova, sau a intervenit amnistia (pct.3 alin.(2) art.546 CPP RM). Mențiunea dată se bazează pe art.10 din Convenție: „Extrădarea nu se va acorda, dacă prescripția acțiunii sau a pedepsei este împlinită potrivit legislației fie a părții solicitante, fie a părții solicitate”.

Această prevedere consacră însăși îndeplinirea scopului extrădării. Potrivit legii penale a Republicii Moldova, împlinirea termenului de prescripție al tragerii la răspundere penală se calculează în baza art.60 din Codul penal. Depunerea cererii de extrădare întrerupe prescripția neîmplinită anterior.

Amnistia reprezintă un act de suveranitate prin care un stat renunță anticipat, prin lege, din rațiuni de politică penală, la tragerea la răspundere penală pentru anumite infracțiuni, în considerarea naturii lor, a împrejurărilor deosebite în viața statală sau socială ori a altor date ale realității care fac preferabilă, pentru interesele majore ale societății, renunțarea la răspunderea penală pentru infracțiunile astfel săvârșite.

Convenția europeană de extrădare a fost completată prin cel de al doilea Protocol adițional cu dispoziția din Titlul IV art.4 privitoare la amnistie. Aici se prevede că extrădarea nu se va admite pentru o infracțiune acoperită de amnistie în statul solicitat, dacă acesta era competent, potrivit legislației sale penale, să realizeze urmărirea penală pentru infracțiunea respectivă.

Condiții privind pedeapsa

Condițiile date sunt legate, în principal, de gravitatea faptei. Pedeapsa prevăzută de legea penală în cazul când se cere extrădarea persoanelor urmărite, precum și pedeapsa pronunțată în cazul când extrădarea privește persoane condamnate trebuie să fie privativă de libertate (1 an ori 6 luni).

În unele tratate sau dispoziții de drept intern există prevederea că pedepsele să nu fie dintre cele pe care statul solicitat nu le îngăduie, pedepse care degradează ființa umană, o înjosesc. De exemplu, potrivit lit.c) pct.6 alin.(2) art.546 CPP RM, Procurorul General, Ministrul Justiției sau instanța care soluționează chestiunea privind extrădarea poate refuza extrădarea, dacă are motive serioase să creadă că în cazul în care persoana va fi extrădată ea va fi supusă torturii, tratamentului inuman sau degradant în țara solicitantă.

La fel poate fi refuzată extrădarea, când în țara solicitantă pedeapsa prevăzută pentru cel extrădat este moartea.

În țara noastră această pedeapsă a fost abolită odată cu ratificarea celui de-al doilea Protocol facultativ la Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice privind abolirea pedepsei cu moartea și a Protocolului nr.13 la Convenția europeană pentru protecția drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului privind abolirea pedepsei cu moartea în toate circumstanțele, la fel și cu modificarea art.24 din Constituție. De aceea, Republica Moldova nu admite extrădarea pentru o infracțiune pedepsită cu moartea în statul solicitant.

Toate acestea sunt obișnuitele (tipice) condiții de fond ale extrădării. Lor li se pot adăuga prin convenții sau prin legi anumite precizări sau limitări care constituie cadrul complementar al condițiilor obișnuite.

Referințe:

1. Moldovan A.T. Expulzarea, extrădarea și readmisia în dreptul internațional. - București: ALL Beck, 2004, p.139.
2. Stănoiu R.M. Asistența juridică internațională în materie penală. - București: Editura Academiei RSR, 1975, p.129.
3. Moldovan A.T. Op. cit., p.139.
4. Stănoiu R.M. Op. cit., p.110.
5. Convenția europeană de extrădare adoptată la Paris la 13 decembrie 1957. - În: Culegere de acte normative naționale și internaționale în domeniul penal. Vol.I // Revista de științe penale, Supliment 2007. - Chișinău: Cartea Juridică, 2007, p.128-142.
6. Codul penal al Republicii Moldova adoptat prin Legea Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2002. - Nr.128-129.
7. Codul de procedură penală al Republicii Moldova adoptat prin Legea Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2003. - Nr.104-110/447.
8. Legea Republicii Moldova cu privire la asistența juridică internațională în materie penală, nr.371-XVI din 01.12.2006. - În: Culegere de acte normative naționale și internaționale în domeniul penal. Vol.I // Revista de științe penale, Supliment 2007. - Chișinău: Cartea Juridică, 2007, p.430-469.
9. Legea Republicii Moldova cu privire la Statutul refugiaților, nr.1286-XV din 25.07.2002.
10. Geamănu Gr. Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale. - București: Editura Academiei RSR, 1977, p.235-237.
11. Cârnaț T., Cârnaț M. Protecția juridică a drepturilor omului. - Chișinău, 2006, p.68.
12. Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1984, art.3. - În: Drepturile omului. Principalele instrumente cu caracter universal. - Chișinău: Garuda-Art, 1998, p.107-120.
13. Vasiliu T., Antoniu G., Daneș Șt. ș.a. Codul penal al RSR comentat și adnotat. - București: Editura Științifică, 1972, p.42.
14. Stănoiu R.M. Op. cit., p.127.
15. Ibidem, p.125.
16. Ibidem, p.126.
17. Ibidem.
18. Moldovan A.T. Op. cit., p.146.
19. Andronovici C. Drept internațional public. - Iași: Graphix, 1993, p.187.
20. Stănoiu R.M. Op. cit., p.116.

Prezentat la 20.11.2007